

plenero dalyvio Latvijos menininko Imanto Ozolino sukurti dailininkų, kolegų ekslibrisai, 2011

Nidietis Eduardas Jonušas 1998 m. sukūrė atminimo lentą, skirtą priminti buvusią menininkų šlovę – kasmet rinktis ir tapyti Nidoje

lankė pirmą kartą gyvenime vien dėl plenerų. Nidos motyvai, simboliniai įvaizdžiai, jums visi kūrinyje savoje? Kodėl (formos – spalvų ir kontūrų, es požymiais, ir vidiniu, turinio, filosofijos požiūriu)?

...kime šiuolaikiškai, dėl ko šiandien žmogus važiuoja į Kuršių, tu, kad dėl kurorto, pajūrio ir paplūdimių, dėl jūros. Manau, nauka yra pagrindinė priežastis: individualioje gamtoje dvasiškai, pabūti su savimi.

...ro tikslas – tapyba, kūrybiniai atsiverimai ir bendravimas su žmonėmis. Tik tokia menininkų stovykla suteikia galimybę augeliui atvykti į menininkui labai brangią Nidą. Man per metų Nidoje buvo tikrų atradimų ir atsiverimų. Tarp Nidos lietuvių, Nidos dangu, kol maestro Romualdas Kunca prieš adžią atvedė mane ir Artūrą Savicką prie jūros, į nudistų nuo 2005 m. atradau Nidą kaip kurortą – su moterimis, mis ir pajūrio žaidimais... Pradėjome paplūdimyje rengti tyti modelį jūros fone. Su užpiečių menininkais surengėme leidimo šventę. Visi šie išgyvenimai yra nerealiūs... Išliko ir piešiniai, paveiksliai...

...kaip jūsų vidinio gyvenimo ir siekių, svajonių išraiška. fantazija jūsų kūrinyje Nidoje.

...jejo, turi būti balansas, nes, jei nugalės vien tik realybė, tai ai nekepuos. Matysime tik dažus, gal net kalną dažų, bet nieko. Nidoje negalima kurti blogai ar net „chaltūrinti“. Aš manau mano kolegų Nidoje lankomės vos tik kartą per metus, ne daudą, vos dvi plenero savaites. Tas laikas čia greit tiksi, im save tapytojų jis yra labai brangus, netgi neįkainojamas. Niekas aplink mus nesikartoja: nei šviesa, nei aplinkybės, s naujojo siužeto apsisprendimą, nei tapytojo būseną, ar kūrybinis įnišis, kuris ištinka tapybos proceso metu. Fantazijos profesionalus menininkas negali egzistuoti. Kuršių klia leisti fantazijai pačiai vėją tavo pusen, stengiantis ti įprastoms schemoms ar inercijai, netgi mentalitetui, kad jis y, kad neatsirastų pataikavimui... Sakralu ir labai asmeniškai...

...ta ir civilizacija Nidoje ir jūsų kūrinyje?

...tuojia du privalumai, du metodai. Tai tapyba iš natūros, kaip gamtoje – plenerinė, ir kitas metodas – tapybinės kompozicijos, sta kiek vėliau, jau studijose, Nidoje pliaupiant lietuvi ar /lnių.

...o manymu abiejų yra vertingos. Ką nutapai gamtoje, iš natūros rojamas turtas, tarytum fotografo kadras – nepakartojamas, Todėl nesiliauju sugerti išpuzdžių, kasdien savo kelionėse areles. Tai pūminis ir spontaniškas aplinkos pajautimas per mą, nuostabos būseną. Pvz., Baltijos jūra turi vienokią spalvą nerija, o kiek toliau, Pomeranijoje ar Ahrenšopo menininkų jau kitokią... Tai pastebėti įmanoma tik tapant iš gamtos, o mlobertą prie jūros. Įdomu, kokia yra Giedriaus nuomonė...

...utas Tumėnas: 2009 ir 2011 m. Nidos tapybos plenerė alyvavo Užupio menininkai. Užupio menų inkubatoriaus pleneristų grupę suorganizavo ir jos veiklą Nidoje vo UMI vadovas Giedrius Bagdonas. Tikrai įdomu, rado galimybę Užupio menininkams dalyvauti Nidos e? Kaip užsimezgė Jūsų bendradarbiavimas su S. Kruopiu? Užupio ir Nidos tapybos plenerus?

...rius Bagdonas: „Bendradarbiavimas tarp Užupio ir Nidos eėja kilo palaipsniui. Žinoma, tam didelių inspiracijų suteikė nikalumas ir mūsų veiklos sąlytos – neatsitiktinai Užupio ubatoriaus bendruomenės ir Nidos plenerų iniciatyvos gimė

tais pačiais, 1995 metais. Svarbi ir vertybinė bei žmogiškoji bendrystė tarp plenerų organizatorių, vidinės kultūros ir idealizmo puoselėjimas. Su tapytoju Sauliumi Kruopiu esame pažįstami jau nuo pirmojo Užupio plenero, kuriame jis irgi dalyvavo.

Ar galima teigti, kad su Neringa jus dvasiškai jungia ir Romualdo Kuncos asmenybė? Juk jis buvo jūsų Užupio bendruomenės narys, kartu visa siela įsimylėjęs kraštovaizdį?

Pirmojo Užupio plenero metu S. Kruopį supažindinau su mūsų kaimynu, buvusiu M. K. Čiurlionio meno mokyklos mokytoju Romualdu Kunca. Tai, kad Romualdas itin mėgo tapyti Nidoje, pusė jo dirbtuvių sienų buvo nukabinėta Neringos vietovių peizažais, Sauliui buvo tikras atradimas. R. Kunca jau tais pačiais metais buvo pakviestas į Nidos ekspresionistinės tapybos plenerą. Taip ir prasidėjo plenerų tiltai tarp Užupio ir Nidos, o per keletą metų Nidos pleneruose sudalyvavo nemažas būrys užpiečių. Mindaugas Skudutis, Valentinas Antanavičius, Vytenis Bazaras, Saulė Urbonavičiūtė, Asta Jančiauskaitė, Danielius Rusys, Vyngantas Vėjas, Dina Čiuladė ir kiti. 2009 m. tiltą į Nidą nutiesėme net nuo Tbilisio – Marius Abramavičius suorganizavo Gruzijos menininkų Murtaz Schvelidze ir Merab Surviladze dalyvavimą Nidos ir Užupio pleneruose. 2012 m. organizavome didelės menininkų grupės išvyką į Kūrybinę stovyklą – plenerą Daniijoje, kur dvi savaites menininkai gyveno ir kūrė žymiajame Kristianijos menininkų rajone. Taip pat buvo surengta eilė Užupio plenerų kolekcijos parodų užsienyje: Tbilisyje (2009), Leipcige (2011), Kopenhagoje ir Barselonoje (2012).“

Sauliau, kokią vietą tavo kūrybos visumoje užima Nidos plenerai?

Nidos plenerų įtaka mano tapybai yra milžiniška: tapybon netikėtai išveržė ekspresionistinė prieiga, joje atsirado pajūrio motyvai ir maudulės. Niekada iki Nidos plenero nepletojau šių temų, nors Lietuvos, Vokietijos ar Juodosios jūros pakrantėse teko tapyti ir anksčiau. Nidos pleneras teikia šansą tapyti gamtoje, pažinti vis kitus Nidos magijos slėpinius. Iki Nidos (ir dabar) labiau mėgau simbolizmą, istorinę tapybą. Tačiau dabar supratau, gal net SUVOKIAU, kokią yra svarbi menininkų kolonijų misija, kai kasmet jose yra lankomasi. Tą jautė visi menininkai savo susibūrimuose nuo Barbizono ar Pont Aveno mokyklų įkūrimo. Galėčiau šį reiškinį sugretinti su žmogaus gyvenimu, kai kinta jo mąstymas, jo vidinės vertybės, įgijus patyrimo ar gyvenimiškos išminties. Pasaulis dinamiškas, mūsų jauslės nuolat kinta, keičiasi aplinkybės, būsenos ir nuotaikos. Jaunystėje visi skaitėme A. Perišo knygas apie prancūzų tapytojų gyvenimus. Jei jūs skaitytumėte jas šiandien, jau subrendę, pastebėtumėte visai kitus, naujus dalykus.●

Ar nuolatinis intensyvus bendravimas su įvairiausiai žmonėmis organizuojant plenerus nepriverčia pasiilgti vienuoms, artimo ir giliai asmeninio bendravimo su gamta?

Viskas yra susiję: menininko profesija reikalauja atsivėrimo, skatina nuolatinį kūrybinį budrumą. Lietuvos bičiulis Maestro Mstislavas Rostropovičius kartą yra lyg per kokią išpažintį prisipažinęs: „Pastebėjau, kad jau senstiu, jau man reikia 2-3 valandų miego. Dar visai senesniai galėjau ištisomis valandomis skaityti, semtis dvasinės išminties, rašyti, užsiimti naujomis partitūromis iki saulėtekio. Lova likdavo nepaliesta. Nenoriu praleisti nė minutės, nė akimirkos. Gal naktį aplankys mane mintis, o aš tuo metu miegojis. Kai lieku vienas, man svarbu pasinėrti savyje, įsigilinti. Kiekvienas menininkas nors ir pritraukia daugelį žmonių, iš tikrųjų – jis yra vienišas. Pacituosiu A. Puškiną – „Esi valdovas – gyvenki vienas!“ Kai groju Bacho suita, esu visiškai vienuoje, vienuoje su Dievu. Tai toks intymus santykis, menininko ir Aukščiausiojo Kūrėjo santykis, į kurį niekam nevalia įžengti. Klausykimės tylos, jos kalba yra ne kiekvienam girdima.“
Ačiū už pokalbį.

Užupio konstitucijos sienoje yra vienas S. Kruopio kūrinių – „Tiltas, Nida-Užupis“

Tarptautinis tapybos pleneras Užupyje, 2004 m.

● Ištrauka iš A. Perišo biografijos „Sezano gyvenimas“:

Šlovė – tai ne tik pagyrimai, bet ir koneveikimas, pavydas, neapykanta, purvinimas. Ką turi galvoti apie savo praėjusių laikų svajones net ir Zola, prisiminęs jaunystės dienas Ekse, kuomet ir jis dėl savo atviro laiško „Aš kaltinu“ buvo tempiamas į prisiekusiųjų teismą, nuteistas, turėjo bėgti į Angliją, kad neatsidurtų kalėjime, ilgus mėnesius gyveno tremtyje, buvo užgauliojamas, šmeižiamas, grasinta jį nužudyti. Šlovė – tai ir aklumas, pamažu užgesinantis Edgarui Dega akių šviesą, tai ir reumatas, parguldantis Renuarą, tai ir jo paties, Sezano, cukraligė, nepermaldujamai alinti jėgas... Šlovė – susmukusi, bedantė senė, kurios šaipulys – kaip numirėlio kaukolės „Vainikas ir mylimoji, kuriuos dievas mums numatė, kai turėsime dvidešimt metų.“ Kokie jie buvo naivūs! Ir staiga, kaip tik šiuo momentu, Sezanui pranešama, kad Zola mirė dėl nelaimingo įvykio: naktį į rugšėjo 29 dieną Paryžiuje romanistas nusinuodijo smalkėmis iš krosnies. Užmiršęs apie visa tai, kas jodu galų gale perskyrė, nepaprastai sujaudintas tos žinios, Sezanas apsieveria. Zola! Zola. Dabar Sezano jaunystė jau tikrai mirė. Užsirašęs savo dirbtuvėje jis rauda ištiesą dieną. Bet gyvenimas vėl pražysta. Gyvenimas turi būti patalvos vėl pražysti.

Leidiny s skiriamas garbiausiam Nidos pokario tapytojui

Maestro ROMUALDUI AUDRŪNUI KUNCAI

NIDOJE, KUR DIEVAS TAPĖ...

MONAITĖ
"Romualdas Kuncai" 2011 04, Nr. 1

ty, likimo pokštas, kad tapytojo Romualdo Kuncos, klaus ir labai delikataus žmogaus antras vardas buvo ir simboliška, nes šiemet, per R. Kuncai atminti skirtą meną „Nidos ekspresija“, šėlo gaivališkos audros...

ras ir jo tradicijos

enį Nidoje 17-ąjį kartą vyko tradicinis tarptautinis tapybos nidos ekspresija“, tęsiantis ekspresionistines „Brücke“ (1905–1917) ninkų kolonijos Nidoje tradicijas. Vilniečio tapytojo Sauliaus tapytojas, pirmasis Nepriklausomoje Lietuvoje sumanytas tapybos stilius, nors ir kaip spaudžiamas finansinių ar aplinkos, „Nidos ekspresija“ jau turi gražią ir vertingą kūrybos istoriją, dirbdami pleneru sukurtų darbų, eksponuotų ne tik Lietuvoje, bet ir užsienyje, parodų žemėlapi.

ti tikrai yra ką. Juk per septyniolika metų „Nidos ekspresija“ kūrė apie 300 menininkų iš Lietuvos ir daugiau kaip 20 tapybos stilių atstovų. Sukurta per 600 tapybos ir grafikos kūrinių, pristatyti 115-oje parodų Lietuvoje ir užsienyje. Tačiau „Nidos ekspresijoje“ – menininkai. Pleneru kūrė ryškiausi menininkai; tarp jų – Dalia Kasčiūnaitė, Gražina Vitartaitė, Irena Daukšaitė-Guobienė, Aloyzas Stasiulevičius, Antanavičius, Algimantas Kiauga, Henrikas Čarapas, Arvydas Antanas Obcarskas, Gintaras Palemonas Janonis, Vilmantas Čiulis. Trys menininkai – **Audrius Puipa** (1960–1997), **Jonas Rimša** (1956–2005), **Romualdas Kuncai** (1935–2011) – tapybos pasaulį. Jų šviesiam atminimui kolegias skyrė plenerus. Toks buvo ir pastarasis tapytojų susibūrimas „Nidos ekspresija“: jungtinis Nida–Juodkrantė–Užupis pleneras, skirtas Romualdai Kuncai, šių metų birželio 28-ąją išskelavusiam atminimui. Jungtinis, nes vilniečiai R. Kunca, daug metų kūręs Užuopyje, buvo aktyvus Užupio menininkų kolonijos plenero ir kūrė tarši dviejuose pasauliuose. Jis, daug dėmesio Nidoje skyręs sostinės senamiėsiui, sukūręs įsimintinų tapybų ir portretų, visa savo esybę vėžėsi į Nidą, kurioje antanavičius dar 1957-aisiais, taip buvo pakėrėtas Neringos kasmet po kelis kartus čia atvykdavo. Tapė, liejo akvareles. Tavo su vietos gyventojais. Čia jis buvo savas, artimas ir labai bičiulis tapytojo ir neringiečių meilę tarši sutvirtino 2008 metais savivaldybės nupirkta R. Kuncos 52-jų darbų kolekcija. Ši vienioje valstybinėje institucijoje – Neringos istorijos saugoma R. Kuncos kūrybos palikimo dalis.

sis intelektualas

sažinis internetas apie Romualdą Kunčą pateikia labai informacijos. Verta prisiminti ir gal kiek papildyti žinias apie šio dienių Lietuvos tapytoja. Gimė Veliuonoje. 1957 m. per Lietuvos valstybiniam dailės institute (dabar Vilniaus dailės akademijos) priešdiplominę praktiką, kuriai vadovavo prof. Antanas Kūrmakart apsilankė Nidoje. Kuršių nerija taip pakėrė,

kad, norėdamas čia ilgiau būti ir tapyti, paprašė nukelti jo diplominio darbo „Buriuotojai Nidoje“ gynimą. Likęs Nidoje daug kūrė, kurį laiką dirbo dailininku apipavidalinintoju ir „kultmasoviku“ „Jūratės“ viešbutyje, organizuodavo ekskursijas po kopas. 1959 m. baigė tapybos institutą. Su žmona medike, gavę nukreipimus dirbti Klaipėdoje, įsikūrė uostamiestyje. Tačiau, kaip prisiminimuose rašė R. Kunca, specialiosios tarybos, atradusios įvairių priekabių, privertė vadovus išvaryti jį iš tarnybos ir dirbtuvės; liepė „čiuožti“ tolyn nuo jūros. Grįžo į Vilnių. 1965–1999 m. dėstė Vilniaus M. K. Čiurlionio vidurinėje meno mokykloje (dabar Nacionalinė Mikalojaus Konstantino Čiurlionio meno mokykla). Nuo 1962 m. – Lietuvos dailininkų sąjungos narys, Lietuvos–Prancūzijos asociacijos narys. Beje, tik dėl R. Kuncos energijos ir užsispyrimo išsaugotas prancūzų kalbos knygyneleis sostinės Didžiojoje gatvėje. Pavyko įrodyti, kad prancūziškų knygų reikia ir vilniečiams, ir jam, kiekvieną mėnesį iš savo pensijos nusiperkančiam knygą prancūzų kalba...

Lietuvoje surengta daugiau kaip dešimt personalinių R. Kuncos parodų; net tris – per paskutiniuosius dailininko gyvenimo metus. Tačiau akivaizdu, kad R. Kunca dar deramai neįvertintas, nelabai žinomas plačiajai visuomenei. Menotyryninkė Nijolė Tumėnienė daug metų pažinojo menininką, gerai žino jo kūrybą. „Romualdas Kunca buvo ryškus XX a. realistiškas pakraipos dailininkas. Jis labiau vertino tradiciją, nei dabar madingą postmodernistinę kultūrą, – kalba N. Tumėnienė. – Tačiau jam, XX a. dailininkui, nebuvo vaizduoti vien objekta, realistinį vaizdą. R. Kuncos kūrybai būdingas spalvų intensyvumas, jų kontrastai ir gebėjimas tuos kontrastus suderinti. Savo drobėse jis sprendė meno dekoratyvumą, spalvų skambesio ir ritmo, kitus dalykus. Tokiu būdu R. Kunca pasireiškė kaip ryškus XX a. moderniosios tapybos atstovas.

Pasak menotyryninkės, realistiniai R. Kuncos paveiksai unikalūs, nes juose – besikeičiantį Nidą ir visa Neringą: laivai, namai, žmonės. Nidos paveikslas nebūtų toks pilnas, jei neturėtume R. Kuncos.

Manau, didžiausia menininko problema, kad baigęs studijas Vilniuje, jis išvažiuo dirbti į Klaipėdą, – samprotuoja N. Tumėnienė. – Juk uostamiėsčio menas tuomet buvo tarši Lietuvos kultūros procesų paraštėje. Apie Klaipėdos menininkus, jų kūrybą pradėta kalbėti tik tuomet, kai miestai emė vadovauti Alfonsas Žalys, rodęs kūrėjams išskirtinį dėmesį, net kvietęs juos dirbti į Klaipėdą.

N. Tumėnienė su R. Kunca susipažino, kai jis iš Klaipėdos grįžo į Vilnių, pradėjo dirbti M. K. Čiurlionio vidurinėje meno mokykloje. Moters sūnus mokėsi šios mokyklos Dailės skyriuje, tai ji dažnai matė R. Kunčą, kuris kartu su kitais pedagogais negailėdamas savęs dirbo su moksleiviais, steigė mokyklos muziejų, važinėjo po Lietuvą ieškodamas talentingų vaikų, vykdavo į kūrybines vasaros stovyklas.

R. Kunca kiek jaunesnis už mūsų garsiuosius tapytojus, jo kolegias pedagogus M. K. Čiurlionio meno mokykloje Vytautą Ciplijauską, Vincą Kisarasuką, Aloyzą Stasiulevičių, – sako N. Tumėnienė. – Vyresniems

buvo lengviau. Jie jau buvo suradę savo kūrybos kryptį, žinojo, kur gilintis, ką toliau daryti. R. Kunca buvo sudėtingiau. Jis anksti pradėjo daryti ir visiškai pasinerė į pedagoginį darbą. Dirbo savo kūrybinio laiko sąskaita...

Štrichai portretui

Plenero metu surengtas R. Kuncos atminimo vakaras. Į jį iš Vilniaus atvyko skulptorė Asta Vasiliauskaitė ir žurnalistė, kultūrologė Aldona Petrauskienė. Asta atvežė R. Kunčą jam žinusių fotografijų ekspoziciją, Aldona – gražių prisiminimų ir dailininkui dedikuotą eilėrašį.

Mano svainis, M. K. Čiurlionio meno mokyklos Dailės skyriaus pedagogas Jonas Rimša prieš 25 metus supažindino mane su R. Kunca, – prisimena A. Petrauskienė. – Tuo metu, Atgimimo laikais, dirbau Vilniaus universitete, kur atvykdavo daug mokslininkų iš užsienio. Jie klausdavo manęs, kas ta Lietuva, kokie žmonės, kokie menininkai čia gyvena. Tai aš, atsakydama į jų klausimus, vesdavau svečius į R. Kuncos dirbtuvę, – dailininkas puikiai reprezentuodavo Lietuvos meną, kultūrą ir mūsų šalies inteligentiją. R. Kunca buvo eruditas, poliglotas, kalbėjęs prancūzų, italų, vokiečių, lenkų, rusų kalbomis... Jis visiems darė didžiulį įspūdį. O viešnią iš buvusios Jugoslavijos, išgyvenusią Balkanų tragediją, iki ašarų sugraudino. Kai dailininkas įteikė naturmortą su molūgais. Tokiais, kuriuos augino moters senelis...

A. Petrauskienės šeima artimai bendravo su dailininku. Sako, R. Kunca buvo išskirtinio padarumo žmogus, niekam „nelipo per galvas“ dėl parodų, lengvatų ar kokių kitų dalykų. Tačiau ir j bičiulių ratą ne visus įsileisdavo, nes iškart pajusdavo dviypius žmones, labai nemėgo išsididinsusių personų. Dar moteris pasakoja, kad nematė tokio menininko, kuriam taip sunku būtų išsikirti su savo kūriniais ir kuriam visai nerūpėtų pinigai. Net ir būdamas nepriteklėje, jis vijo šalinintis apie savo kūrinio pardavimą. Nes pardavimas – prilygo praradimui. O jis tikėjo, kad tų darbų gali prireikti padoms...

Moteris prisimena, kaip apsidžiaugė sužinojusi, kad Neringos savivaldybė ketina nupirkti R. Kuncos darbų. Ir kaip ilgai teko jį įkalbinėti, kad jis bent nueitų pasikalbėti su jį tąkart pakvietusiais miesto vadovais... *Manau, tikras stebklas, kad R. Kunca perleido kūrinis savivaldybės žinion, – sako A. Petrauskienė. – Tikriausiai tik dėl to, kad jo ryšys su Nida buvo ypatingas. Čia dailininkas kasmet po kelis kartus atvažiuodavo, net norejo įsikurti. Džiaugiuosi, kad menininko svajonė bent per darbus išsipildė. Didelė R. Kuncos kūrybos dalis yra Nidoje. Ten, kur ir buvo sukurta; Nidoje liks amžinai.*

A. Vasiliauskaitė ypač daug fotografavo R. Kunčą nuo 2006 m., kai, dailininko patarta, įsigijo gerą skaitmeninį fotoaparata. Moteris turi daugybę dailininko fotografijų: portretų, reportažinių darbų iš jo tapybos pleneruose, parodose, susitikimuose su parodų lankytojais. Tai įdomūs, unikalūs ir labai vertingi kadrai – paties dailininko peržiūrėti, profesionaliai įvertinti. Regis, paskutiniuosius 26-erius gyvenimo metus R. Kunca bene artimiausiai bendraudavo su kolege, skulptore Asta. Mat likimas lėmė, kad menininkų dirbtuves Užupyje

NIDOS EKSPRESIJA 2011

Romualdai Kuncai atminti

Tumėnas

...os pleneras „Nidos ekspresija 2011“ vyko rugsėjo 7–17 d. –26 d. Juodkrantėje. Tarptautiniai Nidos plenerai tarytum „ke“ („Tiltas“) manifesto-programos idėja – burtis ir kurti antant kūrybinius tiltus tarp kultūrų ir bendruomenių. Pleneras skirtas neseniai Anapilin iškeliavusiam tapytojui Kuncai (1935–2011) atminti. Anot ilgamečio plenerų organizatoriaus dailininko Sauliaus Kruopio, tai iškilus tapytojo atminimą, menininkų stovykla rengta tarsi dvasinis tiltas, jungiantis Užupį, kur dailininko dirbtuvės, ir Kuršių neriją. Todėl šiemet plenero dalyvių sudarė Užupio menininkų kolonijos „Užupis“, kurių bendruomenės narys buvo ir Romualdas Kuncas. Menininkai Nidoje gyveno Hermano Blodės name „Villa Dabar poilsio namai „Nendré“). Jau antri metai dalis plenero dalyvių Nidoje, persikelia į Juodkrantės poilsio stovyklą „Juodkrantės“, kurių šeimininkai jiems suteikia progą savaite tapyti savitą Kuršių nerijos kraštovaizdį. Kaip plenero dalyvių šių metų plenero tema iškilo pagrindiniai Nidos

...silmstamas kasmetinis jo rengėjas Saulius Kruopis, kad grupinė kūrybinė kalvė yra stipriausia plenerų tapybos, kūrinių atsisveimimui ir tarsi savo „gildijos“ žmonėmis. Tik tokia, organizuota stovykla suteikia galimybę daugeliui menininkų labai brangią Nidą. <...>Visi menininkai skirtingi, bet visi turi savo, nei kitų prievartauti. Esti ir koloristinės, ir abstrakčios, ir laisvesnės – ekspresionistinės, kiti dirba tiksliai, kiti abstrakčiai. Pirmenybė – asmenybėms, apsisprendusiems kurti, o ne pinigams. Menininkai turi būti laisvi, tapantiems nuolat, ne dėl pinigų, juos tikra profesionalams.

...us Užupio menininkų bendruomenei atstovavo Bagdonas, Asta Jančiauskaitė, Vytenis Bazaras, Rūta Rūta, Saulė Urbanavičiūtė, Vygantas Vėjas, Dalia Mažeikytė ir dailėtyrininkas Vytautas Tumėnas. Plenero dalyviai tapė: Saulius Kruopis, Arturas Savickas, Algirdas Taurinskas, kretingiškis Andrius Mažeikytis, Gintaras Pankevičius, šiaulietis Dalvis Mažeikytis, Juozas Budzinauskas, menininkai iš Užupio: Katarina Čerevko ir Maksas Popovas, vokiečių dailininkė Kristel Golner, Helga Hopfė ir Elfi Hopfė. Menininkai iš Jūrmalos – pramoninės grafikos ekslibrisų meistras Imantas Ozolinis ir jo žmona Ina Inta Linina-Ozolina. Šiauliečiai kino režisieriai Beržinis ir Lina Pčelincevaitė pristatė savo filmą „Nidos pleneras 2010“ ir kurė filmą apie šių metų plenerą. Plenero dalyvių ypatingą popietę buvo surengta kūrybinė akcija

pajūryje kopose: visi plenero dalyviai drauge tapė etiudus mauduolių tema. Pozuoti buvo pakviestas gyvas modelis. Taip gimė savitos V. Vėjo, V. Bazaras, S. Kruopio, K. Čerevko, G. Pankevičiaus ir A. Savicko plenerinės improvizacijos, vaizduojančios jauną apsinuoginusią merginą, besideginančią jūroje. Plenero programą praturtino ir laivų „maketu“ plukdymo akcija, kurią Nidos vaikų džiaugsmui surengė Užupio menininkai. O plenero uždarymo proga dalyvių Kuršių mariomis plukdė Neringos savivaldybės jachta „Nida“.

Nidos kultūros centre „Agila“ surengto R. Kuncos atminimo vakaro metu buvo parodytas Gedimino Beržinio dokumentinis filmas apie 2010 m. Nidos plenerą, kuriame įamžintas ir paskutinis R. Kuncos kūrybinis ruduo Nidoje, bei unikalus skulptoriaus Juozo Ruzgo filmas apie šio iškilus tapytojo studentiško gyvenimo kasdienybę, pokariu studijuojant Vilniuje, tuometiniame Lietuvos dailės institute.

Nidos pleneruose tradiciškai išrenkamas ir apdovanojamas ryškiausias naujas plenero autorius. Šiame plenero kūrinių menišku ir išraiškingumu išsiskyrė **Astos Jančiauskaitės** tapyba. Pati dailininkė savo tapybos stilių vadina simbolistiniu ekspresionizmu. Spalvų išraiškingumas, gamta ir spalvos jai svarbiausias dėmuo. Semdamasi vaizdinių iš tikrovės, keturiose drobėse ji savitai išreiškė vidines būsenas, jausmų veržlumą ir polėkį. Taip gimė paveikslas „Smėlynų laivai“. Jame vasaros kopų karščių dvelkiančioje jūroje, saulės kaitra švytinčiomis burėmis Nidos burlaiviai plaukia po rausvai degančių, žaižaruojančių dangumi. Kituose paveiksluose virš marių paviršiaus iškyla besisukančios milžiniško dydžio žvaigždės, pietietišku karščiu dvelkiančių smėlio kopų su laivu danguje mirazai. Autorė komentuoja: *Kai vaikštai kopose, akyse tarsi mirazai susilieja smėlynai su dangumi. Daug kas į tapybą ateina ir iš mano praeities galvojimų, vaizduočių. <...>Smėlynuose norisi pajauti, išvelgti senovės, laiko, praeities mirazą. Tapytoja Neringos gamtoje ieško pastovumo ir lokalumo ženklų: Nidos plenerė ilgiess senovės ženklų arba smėlio, kuris taip pat asocijuojasi su laiko tėkme. Šiam laikmečiui aktualu, kad lietuviškumas neišnyktų, liktų kažkas labai seno kūryboj lyg smiltelė. Tapau kurėnus, kad netaptume „vien visą pasaulį.“*

Ekspresija ir jausmingumas išreiškia dailininkės kultūrofilosofines nuostatas. Jos teigimu, norisi nenutolti nuo lietuviškos kultūros tradicijos, ryšio su senove. Stengiuosi ir spalviškai nenutolti nuo lietuviško kolorito. Todėl kartais juostų ženklų fragmentus „laudžiau“ į tapybą, tarsi savo parašą užsidedu.

Viename įspūdingesnių **Algirdo Taurinsko** darbų vaizduojamas retas motyvas, autoriaus perkeltas dar iš aštuntojo XX a. dešimtmečio natūros eskizo. Paveikslas byloja

Tapytojo Maistro Romualdo Kuncos atminimo ekspozicija Nidoje paruošė dailininkė Asta Vasiliauskaitė

apie nenumaldomą gamtos ir laiko jėgą, pasiglemžiančią žmogaus darbo vaisius – užpustytas senas valtis, kyšančias iš smėlio.

Dailininkas **Arturas Savickas** komentuoja savo tapybos kolorito pobūdį: *Pilna menininkų, darančių purvinas spalvas... Kai mokiausi, visokias plastikos kalbas išbandžiau: tapiau ir abstrakčiai, ir realiai, ir purvinomis, ir šviesiomis spalvomis... Dabar man norisi tikrų spalvų, nes derinti pilkas – tai tas pat kaip turėti juodą apsirangos stilių – visada bus gerai. Man įdomiau suderinti tarsi nesuderinamas spalvas, surandant skambų jų santykį. Spalvų kompozicija jam rūpi labiausiai: Norėčiau, kad mano kūryboje visko būtų daug. Todėl mėgstu įvairių koloritą. Nenoriu apsiriboti ribų, siekiu įvairovės. Ritmas man labia svarbu – kompoziciniai spalvų pasikartojimai tarsi nepaisant objekto, nes svarbiausia – spalvinės nuotainės kūrimas. Nors iš esmės objektai išlieka, gali juos atsekti. Juk kosmoso nekuriu – mano darbai paremti matytu vaizdiniu, iš jo sudarau kompoziciją, perteikiu pajausimą, nuotaiką.*

Meluočiau sakydamas, kad mėgstu tapyti neigiamus dalykus. Galvoju, kodėl aplink tiek blogų dalykų? Visą gyvenimą su tuo susiduriame. Bet negi sau blogo linkėsi? Todėl, manau, reikia veikti su tam tikra pozityvia nuostata. Dėl to nesinori tapyti blogų dalykų. Man kūryba – tai šiokia tokia meditacija, o medituodamas jogas jau negalvoja apie blogus dalykus... Kurybai turiu atsipalaiduoti. Taip, džiugios mano darbuose daug ir visai nemanau, kad jie turėtų būti liūdini. Sutinku su profesorius A. Andrijausko nuomone, kad genialūs kūriniai gimsta tik liūdesyje ir vienvatėje. Tačiau manau, kad vienvatėje liūdesys gali būti, bet ir jis turi būti šviesus, o ne persunktas apmaudo ar gailėsčio dėl kažko, o vidinė rimtis. Neišvaizduoju, kaip gali būti darbas be filosofijos. Jei be filosofijos – tai irgi tam tikra filosofija. Per tapybos darbus pažįstu dar ir save.

Atvykusį į plenerą tapytoją traukia patirti tikrą gamtos spalvų gyvybę. Atvažiavus Nidon norisi prisiliesti prie natūros spalvų. Aš čia atsigauanu, kad paskui grįžęs galėčiau kurti savo dirbtuvėse. Nidos man reikia, kad neužsiblokuotų, liktų jautri mano spalvų „klausa“. Čia, Nidoje, gali nueiti prie jūros, pabūti su savimi, todėl labai gerai jautiesi. Mieste to padaryti negali. Kita vertus, išvažiavęs į kūrybines dirbtuves, „gami sprigtą į kaktą“, nes aplinka čia visiškai kitokia, nei esi pripratęs. Keitiesi, imi daug ką daryti kitaip. Grįžęs namo, sugrįžti ir į savo įprastą būseną. Tačiau buvimu kūrybinėje stovykloje pagyvinai savo kūrybinę vienvatę... Atvažiuoju į Nidą kartą per metus. Būtent čia išėnu su drobe ir molbertu į gamtą. Man labai smagu apčiuopti ir perteikti gamtą, aplinką: medį, pušį, namą, vandenį. Tai nesikeičia. Noriu, kad mano paveiksluose būtų jaučiamas tos akimirkos, tos vietos kvapas, – pasakoja A. Savickas. Dvi drobes autorius nutapė žvelgdamas nuo Uošvės kalvos,